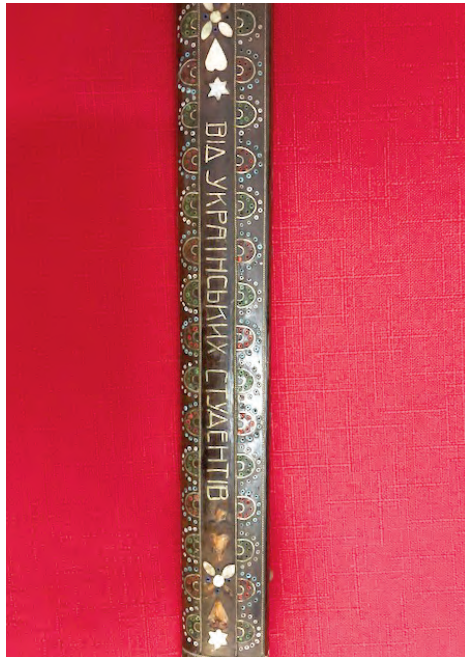

НОВІ НАДБАННЯ, НОВІ ЗНАХІДКИ

Куратори та бібліотекарі Музеїв і Бібліотек часто переживають небувале задоволення та радість, коли отримують чи набувають нові надходження до фондів, а особливо тоді, коли експонат появляється несподівано.

Кілька місяців тому наш Музей і Бібліотека одержали надзвичайно своєрідний дарунок від Галини і Богдана Балабанів. Цей експонат – це гуцульський топірець, різьблений та інкрустований перламутром, кораліками, металевими дротиками та мосяжною бляхою, і є прекрасним зразком українського народного мистецтва. Панство Балабани купили цей топірець у середині 1970-тих років під час перегляду експонатів в аукціонній установі. Аукціонні установи цього типу дістають експонати для продажу від окремих осіб чи їх нащадків, або це можуть бути предмети рухомого майна із збанкротованих мастків. Продавці цієї аукціонної крамниці про топірець нічого не знали, як ні про його походження, ні того, як він потрапив у їхню крамницю. Панство Балабани зразу впізнали, що цей експонат – це гуцульський топірець. І видно це було не тільки по його конструкції та стилю різьби, але також на підставі вирізьбленому напису на держаку топірця, про що поговоримо пізніше.

Топірці – це необхідна частина гуцульського побутового життя. Гуцул ніколи б не вийшов у дорогу без топірця – топірець мав і практичне і декоративне застосування. У давніші часи топори були своєрідною холодною зброєю, якою користувалися у боротьбі з ворогом і дикими тваринами. Історичні оповідання та легенди

багато розказують про гуцульських опришків, таких як Олекса Довбуш та ін., які в Карпатах ватагою нападали на панів – визискувачів і мстилися за кривди, які пани заподіяли зубожілим селянам. У такій боротьбі гуцули вживали топірці-сокири та пістолети. Згодом через ці героїчні напади та боротьбу, зброя така як топірці, набрала глибокого символічного значення. Топірець став символом лицарства, мужності, символом самовідданості та присвяти вищим ідеалам. Окрім того, топірець мав практичне застосування. Його використовували для підпирання та збереження рівноваги, мандруючи ка'янистими гірськими стежками чи лісом, переходячи вброд швидкопливучі річки тощо. У побутовому аспекті топірець був невід'ємною і декоративною частиною народної гуцульської ноші.

З часом, коли високоякісна мистецька майстерність топірців стала очевидною для освіченого міського населення, топірець став дуже популярним, цікавим предметом для колекціонерів, прикрасою у міських домітках, на яку дивилися з гордістю і пишались нею. Топірець також став улюбленим предметом, який давали як дарунок вдячності заслуженим особам за їхню діяльність, добрі діла для громади, організацій, шкіл.

На підставі вирізьбленого напису на топірці, який ми дістали в дарунок від Галини і Богдана Балабанів, він саме і був подарований комусь, (для нас невідомому), за заслуги. Вирізьблений напис на стовбурі топірця з однієї сторони такий: "Від українських студентів", а на другій стороні "2/9-6/9, 1907". Через те, що

не знаємо обставин, якою дорогою цей топірець попав до аукціонної крамниці, ми не знаємо нічого ні про власника цього предмету, ні про дарителів. Послуговуючись цією, хоч і недостатньою інформацією про топірець, все – таки можна створити цікаву розповідь про гуцульського різьбляра топірця, про одержувача, про дарителів, хоча справжню історію ніколи не будемо знати. Що це була за людина, яка одержала такий прекрасний дарунок від своїх вдячних студентів? Чи це відбулося у Львові, чи іншому місті Галичини? Чи ця особа емігрувала до Америки, жила тут і померла, а його нащадки позбулися предметів і власності бо вважали їх неважливими? Хто був народним мистцем, який вирізьбив такий якісний мистецький орнамент? Хто були ці студенти?

Маємо ще один приклад того, як байдуже і недбало ставимося до нашої спадщини і до її збереження. А скільки дорогіших предметів вже безслідно і навічно пропало. Будьмо більш запопадливими і старанними!

Ми глибоко вдячні Богданові і бл. пам'яті його дружини Галини, в пам'ять про яку він подарував цей експонат нашому музеєві. Вони мали щастя знайти такий прекрасний топірець понад 40 років тому, зберігали його, а тепер подарували нам на постійне зберігання та зробили його доступним для відвідувачів та для наступних поколінь.

Любов Волинець

На світлинах: топірець - подарунок подружжя Балабанів та фото гуцулів з топірцями

